

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över delbetänkandet SOU 2023:24 Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration

Dnr A2023/00885

Sammanfattning

Skolverket välkomnar att insatser, som särskilt syftar till att skynda på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden, ses över och prioriteras.

Skolverket ställer sig därmed i huvudsak bakom utredningens förslag och bedömningar. Skolverket ser dock vissa frågor som bör tas i beaktande i den fortsatta beredningen.

Skolverket instämmer i utredningens bedömning att erbjuda utökade möjligheter till kompetensutveckling inom det svenska språket samt studie- och yrkesvägledning för utrikes födda kvinnor. Emellertid behövs bland annat ett förtydligande kring uppdraget angående hur språkutbildning på en öppen förskola ska kunna organiseras på bästa sätt både för barn och vuxna.

Skolverket avstyrker utredningens förslag om ytterligare ett statsbidrag, utan ser gärna att regeringen i detta sammanhang noga överväger om det verkligen behövs ett nytt statsbidrag med det ändamål som utredningen föreslår. Om statsbidraget enligt förslaget i betänkandet ska inrättas anser Skolverket bland annat att en förordning om statsbidrag också ska innehålla ett bemyndigande för Skolverket att utfärda föreskrifter.

Skolverkets synpunkter

9.2.1 Alla som skrivs in i etableringsprogrammet bör få en fördjupad kartläggning

Skolverket instämmer i utredningens bedömning om att alla som skrivs in i etableringsprogrammet bör få en fördjupad kartläggning. Den kommunala vuxenutbildningen är dock skyldig att erbjuda en inledande kartläggning av liknande karaktär som den som föreslås inom etableringsprogrammet genom

Arbetsförmedlingen. Att elever både inom ramen för etableringsprogrammet och vuxenutbildningen kommer att genomgå en fördjupad kartläggning vad gäller utbildning och arbetslivserfarenhet, kan i vissa fall bli ineffektivt. Skolverket anser att det därför vore önskvärt att möjligheterna till samverkan mellan Arbetsförmedlingen och hemkommunen utreds närmare.

9.4.3 Öppen förskola med språkträning och studie- och yrkesvägledning för föräldralediga

Skolverket delar utredningens bedömning om att erbjuda utökade möjligheter till kompetensutveckling inom det svenska språket samt studie- och yrkesvägledning för utrikes födda kvinnor. Dock ser vi ett önskemål om att särskilt beakta följande i fortsatt utredning.

Öppna förskolan har i syfte att erbjuda barn en pedagogisk verksamhet i samarbete med de till barnen medföljande vuxna samtidigt som de vuxna ges möjlighet till social gemenskap.¹

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. Inom ramen för utbildningen ska en elev med ett annat modersmål än svenska få lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Utbildningen ska ge språkliga redskap för att kommunicera och delta aktivt i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier.

Regeringen har under åren 2021-2024 gett Skolverket i uppdrag att erbjuda insatser som syftar till att förbättra kunskapen i det svenska språket bland anställda inom bland annat äldreomsorgen och förskolan.² Här används redan begreppet språkträning, men i ett sammanhang där vuxna redan befinner sig på arbetsmarknaden.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) har tagit fram rapporten ”Ett steg in”.³ Det är en utvärdering av öppna förskolor, där SKR utvärderat fem kommuners verksamheter med öppna förskolor som samordnar insatser för språkträning och annat stöd för integration i samhälls- och arbetslivet. I utvärderingen skildras flera utmaningar och framgångsfaktorer. Exempelvis framgår det att det är svårt att veta i vilken omfattning som målgrupper som inte nås via traditionella kanaler fångas upp. Vidare framgår det att det är ett mindre antal som deltar i språkundervisningen och att de många gånger befinner sig på olika nivåer. En annan utmaning som nämns är att äldre barn kräver mer uppmärksamhet av sina föräldrar och kan försvåra deltagandet i undervisningen. En av

¹ SFS 2010:800. *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet

² Skolverket. Språkträning för anställda i välfärden. *Skolverket 2023*.

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/anordna-och-administrera-utbildning/anordna-utbildning-inom-komvux/relaterade-lankar/spraktraning-for-anstallda-i-valfarden> (Hämtad 2023-10-25)

³ Sveriges kommuner och regioner. Ett steg in. *Sveriges kommuner och regioner 2022*.

<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/ettstegin.64808.html> (Hämtad 2023-10-25)

framgångsfaktorerna som nämns är dock när undervisningen är tydlig kopplad till sfi-kurser.

För att säkerställa att syftet med förslaget ska överensstämma med öppna förskolans syfte samtidigt som det ska leda till en snabbare etablering på arbetsmarknaden för målgruppen är det önskvärt att:

- form och innehåll för språkträning inom ramen för öppna förskola undersöks närmare
- en tydligare beskrivning av hur språkträning samt studie- och yrkesvägledning enligt förslaget på en öppen förskola ska kunna organiseras på bästa sätt både för barn och vuxna
- det genomförs en analys om huruvida språkträning är det korrekta begreppet i sammanhanget
- redogöra för hur målgruppen kan tillgodoräkna sig eventuella kunskaper i framtida studier

Av utredningen framgår även att SKR har efterlyst stöd och vägledning för att skapa en god kvalitet och långsiktighet genom nationella riktlinjer.

11.6.5 Statsbidrag till öppen förskola för integration

Skolverket avstyrker utredningens förslag om ytterligare ett statsbidrag. Ytterligare ett nytt statsbidrag betyder att skolhuvudmännens uppgiftslämnarbörda ökar liksom Skolverkets kostnader för att administrera statsbidrag. Skolverket vill lyfta fram att regeringens och likaså Skolverkets ambition är att antalet statsbidrag ska minska.⁴ Skolverket ser därför gärna att fortsatt utredning i detta sammanhang noga överväger om det verkligen behövs ett nytt statsbidrag med det ändamål som utredningen föreslår.

Om statsbidraget enligt förslaget i betänkandet ska inrättas anser Skolverket att följande behöver ses över. Av förslaget framgår att statsbidraget ska kunna finansiera språkträning. Begreppet språkträning skulle därmed behöva definieras för att det ska bli tydligt vad som krävs för att en huvudman ska kunna få statsbidraget.

Det framgår av betänkandet att anslaget på 100 mnkr även ska täcka Skolverkets administrativa kostnader för att hantera statsbidraget. Det vore önskvärt att det framgår hur stor andel som avser administrativa kostnader. Skolverket ser helst att de ytterligare administrativa kostnaderna finansieras via ett ökat förvaltningsanslag i stället för som ett administrativt tillägg på statsbidrag, vilket är i linje med Skolverkets övriga finansiering. Vidare bör en förordning om statsbidrag också innehålla ett bemyndigande för Skolverket att utfärda föreskrifter.

⁴ Finansdepartementet. Budgetpropositionen för 2024. *Regeringskansliet 2023*.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2023/09/prop.-2023241> (Hämtad 2023-10-25)

På Skolverkets vägnar

Tommy Lagergren
Avdelningschef

Samanthi Al-Dhaheri
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har även enhetschefen Anders Palm deltagit.